

Podróże w starożytnym Rzymie

Zuzanna Porębska

TRANSPORT LĄDOWY

Rozległość państwa narzucała konieczność korzystania ze środków transportu. Jeśli chodzi o infrastrukturę, Rzymianie uchodzą w historiografii za najlepszych budowniczych dróg i mostów w starożytności.

Najstarszą drogą, na podobieństwo której budowano następne, jest Via Appia. Została tak nazwana w związku z Appiuszem Klaudiuszem Cekusem, którego staraniami została ona zbudowana. Łączyła Rzym z Kapuą.

Budowa dróg

Solidne wykonanie rozpoczynano od pierwotnego wyznaczenia prostych odcinków, oznaczonych obustronnie bruzdami. Następnie usuwano nadkład glebowy, aż do warstwy skalistej. Na niej

warstwami kolejno kładziono:

- statumen – kamienie łączone gliną (ok. 30 – 60 cm),
- rudratio – tłuczeń skalny, ceglany i kamyczki (ok. 20 cm),
- nucelus – piasek lub żwir i ubijano (ok. 30 – 50 cm),
- summum dorsum – jednolitą, gładką nawierzchnię, wykonaną z płyt kamiennych (drogi nazywane: viae galenea stratae) lub równo wysypywanych żwirem (ok. 20 - 30 cm).

Całkowita grubość rzymskiej drogi wahała się między 1 – 1,6 m. W niektórych regionach były używane długo po upadku Rzymu - np. w Albanii na początku XX wieku były one jedynymi. O ich niebywalej żywotności poza grubością stanowiła konstrukcja naturalnie pozbywająca się nadmiaru wody (poprzez wyższe usytuowanie centralnej części drogi oraz budowę pobocznych rowów na wodę deszczową). Drogę obustronnie zamykano chodnikami brukowanymi lub wykładano płytkami.

Dodatkowym atutem dla rozwoju transportu była także szeroko rozwinięta sieć dróg, powiększająca się wraz z rozwojem terytorialnym państwa, obejmując w szczytowym momencie kilkadziesiąt tysięcy kilometrów.

Środki transportu lądowego

- essedum – lekki, otwarty z przodu, zaprzęgnięty w dwa konie. Mógł być mały lub duży do przewozu większej liczby pasażerów. Prawdopodobnie wywodził się od wojennego wozu Galów.
- cisium – zwinny i zwrotny, z krzesłami.
- carpentum – elegancki, użytkowany wewnątrz miasta Rzymu w czasie uroczystości lub przez dostojników, ponadto dla dalszych podróży wykorzystywały je matrony rzymskie.

Wozy dwuosiove (czterokołowe):

- plaustrum – wiejski, o pełnych kołach, podobny w swym kształcie do wozów greckich, zaprzęgany w osły, muły lub woły. Masywna konstrukcja umożliwiała przewóz znacznych ciężarów.
- sarracum (serracum) – podobny do plaustrum, o mniejszych kołach. Służył do przewozu najcięższych towarów, jak drewno i materiały budowlane.
- carrus – o zamkniętym z przodu i z boków pudle. W zależności od przeznaczenia wyróżnia się:
 - carrus arcuatus (łukowaty) – posiadający sklepienie z ruchomą zastoną. Używali go flami.
 - carrus triumphalis – używany przez zwycięskich wodzów wóz triumfalny, bogato zdobiony złotem i kością słoniową, ciągnięty przez cztery białe konie.

Rzymianie posiadali także wozy pocztowe, takie jak:

- czterokołowa rheda, wykorzystywana również do przewozu bagaży,
- pochodzący z Persji angaria (słowo to oznacza również ucisk i wiąże się z obowiązkiem podwody dla przenoszących listy, organizowanych przez ludność prowincji).

Inne wozy:

- arcera – służyła do przewozu chorych, posiadała wygodne, wyściełane wnętrza,
- capsum – czterokołowy, otwarta konstrukcja,
- benna – lateński, duży, okuty wóz do przewozu wielu pasażerów,
- labula i labularium – ciężkie wozy ciągnięte przez woły, używane jako furgony wojskowe
- tensa – wóz wystawny.

Pojazdy niejednokrotnie świadczyły o zasięgu kulturalnym Rzymu. Wpływy w wyglądzie i zastosowaniu wiążą się z ich pochodzeniem.

Letyka

Wywodzi się ze Wschodu, skąd na własne potrzeby zaadaptowali ją Grecy. W początkowym okresie wykorzystywano je do przenoszenia rannych. Przyjmowała formę łoża lub fotela, na czterech niskich nóżkach (umożliwiało to wygodniejsze wsiadanie i wsiadanie). Posiadała cztery kolumnienki ze skórzanym baldachimem. W celach zachowania prywatności, zainstalowane były firanki, zapobiegające również ulicznemu kurzowi. Wykonana z drewna i łożyny, wersje luksusowe inkrustowane złotem. Do obsługi wykorzystywano na ogół 6 – 8 niewolników – tragarzy (lecticarii). Korzystać z niej mogli wszyscy wolni obywatele Rzymu. Posługiwano się nią głównie na obszarze miasta. Zapewniała duży komfort podróży.

KONIEC